

tiserer de også stærkt den nyeste, stærkt opreklamerede, bistandsforskning fra Verdensbanken, som angiveligt skulle vise, at bistanden kun har positive virkninger i de tilfælde, hvor modtagerlandets regering fører en såkaldt "sund" økonomisk politik. Denne påståede sammenhæng hviler ifølge forfatterne på et statistisk set alt for skrøbeligt grundlag. Det kan for en ikke-økonom være lidt vanskeligt at tage de mange statistiske beregninger helt alvorligt, da de jo ifølge sagens natur må sammenfatte meget komplekse fænomener, som den internationale bistand i stigende grad udgør, i enkle tal, der kan indgå i beregningerne. På den anden side er der ingen tvivl om, at især Verdensbankens mange beregninger, inklusive den artiklen kritiserer, spiller en væsentlig rolle som legitimering af bistandspolitiske beslutninger hos mange donorer, og her er det naturligvis befriende med en grundig kritik fra uafhængige forskere.

Det er også befriende, at en dansk forskergruppe har igangsat og medvirket til en diskussion om international bistand, hvor den danske bistand for en gangs skyld kun spiller den rolle, som den er berettiget til – og det er stadig en meget begrænset rolle!

I en samlet vurdering udgør bogens bidrag som helhed et nyttigt supplement til den internationale diskussion om bistand, og den er et godt udgangspunkt for en styrkelse af den danske forskningsindsats inden for udviklingsområdet. Håbet er naturligvis, at den efterfølges af forskning, som i højere grad præsenterer ny og gerne kontroversiel viden.

Jørgen Dige Pedersen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Paul du Gay, *In Praise of Bureacracy*, London: Sage, 2000, 159 s., \$25,95.

Som det fremgår af bogens titel, så har Paul du Gay været drevet af et ønske om at argumentere for bureaukratiets velsignelser. I den forstand er bogen i sit udgangspunkt ganske provokerende og befriende *anti-mainstream*. Som du Gay bemærker, er bureaukratiet blevet angrebet fra flere sider i den akademiske litteratur, ligesom der er sat spørgsmålstegn ved bureaukratiet som den mest hensigtsmæssige organisationsform og eksperimenteret med andre former i den offentlige forvaltning i en lang række lande i de seneste par årtier.

Du Gay tager kritisk fat på tre typer af moderne bureaukratikritik ud fra en weberiansk opfattelse af bureaukratiet. Eller mere præcist Hennis' "rekonstruktion" af Weber, der lægger vægt på "den Weber, hvis centrale tema er formationen af personligheden tilpasset distinkte livsverdener, specielt den metodiske ordning af det professionelle virke" (p. 9), det vil vel sige den Weber, der ser verden, herunder bureaukratiet, som roller og normer.

Den første bureaukratikritik, du Gay behandler, er den, der udspringer fra de kommunitære kredse, i du Gays bog eksemplificeret med Alasdair MacIntyre. MacIntyre fremstiller bureaukratiet og bureaukraten som en organisation og en

tiserer de også stærkt den nyeste, stærkt opreklamerede, bistandsforskning fra Verdensbanken, som angiveligt skulle vise, at bistanden kun har positive virkninger i de tilfælde, hvor modtagerlandets regering fører en såkaldt "sund" økonomisk politik. Denne påståede sammenhæng hviler ifølge forfatterne på et statistisk set alt for skrøbeligt grundlag. Det kan for en ikke-økonom være lidt vanskeligt at tage de mange statistiske beregninger helt alvorligt, da de jo ifølge sagens natur må sammenfatte meget komplekse fænomener, som den internationale bistand i stigende grad udgør, i enkle tal, der kan indgå i beregningerne. På den anden side er der ingen tvivl om, at især Verdensbankens mange beregninger, inklusive den artiklen kritiserer, spiller en væsentlig rolle som legitimering af bistandspolitiske beslutninger hos mange donorer, og her er det naturligvis befriende med en grundig kritik fra uafhængige forskere.

Det er også befriende, at en dansk forskergruppe har igangsat og medvirket til en diskussion om international bistand, hvor den danske bistand for en gangs skyld kun spiller den rolle, som den er berettiget til – og det er stadig en meget begrænset rolle!

I en samlet vurdering udgør bogens bidrag som helhed et nyttigt supplement til den internationale diskussion om bistand, og den er et godt udgangspunkt for en styrkelse af den danske forskningsindsats inden for udviklingsområdet. Håbet er naturligvis, at den efterfølges af forskning, som i højere grad præsenterer ny og gerne kontroversiel viden.

Jørgen Dige Pedersen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Paul du Gay, *In Praise of Bureacracy*, London: Sage, 2000, 159 s., \$25,95.

Som det fremgår af bogens titel, så har Paul du Gay været drevet af et ønske om at argumentere for bureaukratiets velsignelser. I den forstand er bogen i sit udgangspunkt ganske provokerende og befriende *anti-mainstream*. Som du Gay bemærker, er bureaukratiet blevet angrebet fra flere sider i den akademiske litteratur, ligesom der er sat spørgsmålstegn ved bureaukratiet som den mest hensigtsmæssige organisationsform og eksperimenteret med andre former i den offentlige forvaltning i en lang række lande i de seneste par årtier.

Du Gay tager kritisk fat på tre typer af moderne bureaukratikritik ud fra en weberiansk opfattelse af bureaukratiet. Eller mere præcist Hennis' "rekonstruktion" af Weber, der lægger vægt på "den Weber, hvis centrale tema er formationen af personligheden tilpasset distinkte livsverdener, specielt den metodiske ordning af det professionelle virke" (p. 9), det vil vel sige den Weber, der ser verden, herunder bureaukratiet, som roller og normer.

Den første bureaukratikritik, du Gay behandler, er den, der udspringer fra de kommunitære kredse, i du Gays bog eksemplificeret med Alasdair MacIntyre. MacIntyre fremstiller bureaukratiet og bureaukraten som en organisation og en

person, der søger at realisere givne mål på den mest effektive og økonomiske facon. Og da det i MacIntyres øjne er et total forkert virkelighedssyn – det er slet ikke muligt at operere med sådanne kausale opfattelser i den socialt konstruerede verden – så følgelig er bureaukratiet også en total forfejlet institution. Man skulle i stedet have mere "holistiske bureaukrater", om man så kan sige eller forestille sig, der tænker og handler både med hjerne og hjerte. Eller som du Gay udtrykker det, præster i stedet for embedsmænd. Du Gay afviser den kommunitære kritik med, at bureaukrater netop er sat i verden til at applicere regler på givne sager på den rigtigste og om muligt også den bedste og billigste vis samt med en god dosis britisk sarkasme ved at udtrykke en bekymring for, om der ville blive samlet affald og beregnet skat på regelmæssig og pålidelig vis i det kommunitære paradisi.

Uanset hvor megen sympati man kan have for du Gays kritik af den kommunitære bureaukratikritik, så er den altså noget tyndbenet: basalt set er du Gays kritik udelukkende baseret på en afvisning af MacIntyres verdensopfattelse, og det bliver man uanset hvor enig, man kan være med du Gay, ikke specielt meget klogere af.

Også den næste bureaukratikritik, du Gay tager fat om, føler man sig lidt snydt. Det drejer sig om Baumans påstand om, at der er en risiko for en gentagelse af Holocaust i et hvert moderne samfund og hans opfattelse af, at tilstedeværelsen af et moderne bureaukrati er en vigtig ingrediens i den risikovurdering. Du Gay afviser Baumans påstand ved at påpege, at bureaukratiet under det tyske nazistyre ikke var specielt weberiansk, men derimod præget af arbitrære afgørelser og intimidering og tilfældige udskiftninger af embedsmænd. Igen, uanset hvor uenig man kan være i Baumans generelle modernitetskritik, og uanset om det nazistiske forvaltningsapparat var mere eller mindre weberiansk organiseret, så kan Bauman trods alt godt have en væsentlig pointe og stille et spørgsmål, der er værd at diskutere, nemlig hvor grænsen for embedsmændenes loyalitetsforpligtelse går, og om embedsmænd i alle tilfælde skal følge loven. Skal embedsapparatet for eksempel loyalt og nidkært medvirke til pogromer, når blot de er vedtaget i lovs form under iagttagelse af alle lovlige og relevante procedureregler?

Den sidste bureaukratikritik, du Gay tager op, er den, der kan sammenfattes under den noget fortærskede og bredt favnende *New Public Management*-paraply. Altså den kritik, der ser den traditionelle offentlige forvaltning som stiv og ufleksibel, for dyr og ineffektiv, og som kunne lære meget af det private erhvervsliv. Det er *New Public Management*-modkritikken, der fylder mest i bogen, og det er også her, at du Gay har sine bedste pointer. Ikke så meget i påvisningen af, at offentlig forvaltning ikke bare handler om effektivitet, men også handler om retssikkerhed og om overholdelse af visse procedureregler og derfor ikke altid umiddelbart kan sammenlignes med det private erhvervsliv. Og i forlængelse heraf er der heller ikke så mange vitaminer i hans diskussion af de forskellige effektivitetsmålsætninger og risikoen for målforskydning ved *New Public Management*-inspireret kontraktstyring. Det er alt sammen rigtigt nok, men ikke overraskende nyt, og man kunne også her have ønsket sig en mere balanceret diskussion af fordele og ulemper ved de forskellige organisationsformer, herunder også den traditionelle weberianske organisationsform, der fremstilles i et temmelig ideelt lys.

Hvad værre er, at du Gay på en og samme tid hævder, at den traditionelle bureaukratiske organisationsform sikrer ansvarsplacering i det repræsentative demokrati og samtidig er bærer af nogle værdier, der står over det repræsentative demokrati. Det havde været på sin plads at få den diskrepans nærmere uddybet og konkretiseret, ikke mindst fordi du Gays bureaukrater jo altså ligesom MacIntyres embedsmænd også har en præsterolle, der ikke er specielt demokratisk funderet. Når det er sagt, så er du Gays diskussion af de britiske *Next Step Agencies*, der anvendes som eksempel på en *New Public Management*-reform, på flere måder interessant. Hans pointe er her, at selv om et *Next Step Agency* formelt set stadig fuldt og helt er underlagt ministerstyre og -ansvar, så har det de facto betydet, at politikerne alligevel griber ind, når det passer dem, men samtidig i nogle tilfælde har haft held til at tørre ansvaret af på embedsmændene, hvis et eller andet er gået galt. *Cherry-picking*, som du Gay rammende betegner det. Her har du Gay givetvis fat i en central problemstilling, der formentlig endda med større ret kan overføres til de offentlige selskabskonstruktioner, hvor de formelle og reelle ansvarsforhold er endnu mere mudrede, om end det imidlertid på ingen måder er en ny problemstilling. Et *Next Step Agency* svarer for eksempel til en dansk styrelse, der efterhånden er en konstruktion, der har 30-40 år på bagen. Men det kan man ikke læse ud af du Gays fremstilling, der også i den forstand er meget introvert britisk.

Thomas Pallesen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Anders Bordum, *Diskursetik og den positive selvreferencen – Jürgen Habermas' kommunikative etik*, København: Forlaget Samfundslitteratur, 2001, 378 s., kr. 335,00.

Bogen er "en perspektivforankret introduktion, præsentation og tilhørende fortolkning" af Jürgen Habermas' diskursetik (p. 8). Det, som gør den forskellig fra andre introduktioner til Habermas' værk, er, at Anders Bordum sætter diskursetikken og dens filosofiske og videnskabsteoretiske forudsætninger i centrum. Bordum bekræfter Habermas' position gennem en gedigen analyse af Habermas' diskursetik og tilføjer et argument om positiv selvreference, som han mener, Habermas behøver for at kunne imødegå den moralske skeptikers argumenter imod diskursetikken.

Diskursetikkens fokus er sprogligt artikuleret begrundelse af normer, "når samtalen folder sig omkring saglig argumentation" (p. 15). Diskursetikkens spørgsmål er: "Hvordan er det muligt at opnå en indbyrdes forståelse ved kommunikationens hjælp?" (p. 7). Habermas' argument er velkendt: Det gode arguments ejendommeligt tvangsløse tvang sikrer, at vi kan gå ind i konflikter i den overbevisning, at vi kan løse konflikten gennem dialogisk argumentation, såfremt de rette omstændigheder er til stede. I den forbindelse henviser "tvangsløse" til, at al intern såvel som ekstern magtpåvirkning af dialogen er fraværende, dvs. at der her-